

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ландшафтознавство

Освітня програма Географія

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ландшафтознавство
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Викладач (-і)	Атаманюк Ярослава Дмитрівна
Контактний телефон викладача	+380503732162
E-mail викладача	yaroslava.atamaniuk@gmail.com
Формат дисципліни	Нормативна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Щотижня аудиторні та онлайн-консультації
2. Анотація до курсу	
Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Ландшафтознавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за освітньою програмою Географія, спеціальність 106 Географія, галузь знань 10 Природничі науки.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Завданнями вивчення дисципліни є освоїти теоретичні і практичні питання для різних прикладних цілей.</p> <p>У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати основи вчення про географічний ландшафт, його морфологічну структуру, класифікацію, динаміку, стани, зміни під впливом господарської діяльності, особливості використання ПТК як об'єктів раціонального природокористування, охорони природи та моніторингу. - вміти: характеризувати морфологічні одиниці ландшафтів, стани ПТК, їх зміни під антропогенним фактором; складати ландшафтні карти, профілі їх описи. 	
4. Компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів. - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. - Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. - Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і 	

<p>моделювання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. - Здатність аналізувати географічні об'єкти, явища та феномени природного і антропогенного походження застосовуючи відповідні картографічні та геоінформаційні методи. 					
5. Результати навчання					
<ul style="list-style-type: none"> - Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук. - Пояснювати особливості організації географічного простору. - Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових. - Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах. - Розуміння значення ландшафтного різноманіття для збереження стійкості географічного середовища, уявлення про різноманітність рекреаційних ландшафтів. - 					
6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу – 6 кредитів ECTS, 180 год.					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			24		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			36		
самостійна робота			120		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
IV	106 Географія	II	нормативний		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Об'єкт і предмет дослідження. Історія розвитку ландшафтознавства					

Тема 1. Об'єкт і предмет дослідження, основні завдання прикладне значення науки. Історія становлення розвитку ландшафтознавства	Лекція/практ	1-2, 4-6	6	5	згідно розкладу
Тема 2. Видатні наукові школи з ландшафтознавства: російська, українська, західноєвропейські, американська.	Лекція/практ	1-2, 5	10	5	згідно розкладу
Змістовий модуль 2. Структура і динаміка ландшафтів					
Тема 1. Природні компоненти – фактори формування ландшафту. ПТК та геосистеми.	Лекція/практ	1-3, 5-7	14	10	згідно розкладу
Тема 2. Просторова структура ландшафтів. Морфологічні одиниці.	Лекція/практ	1-3, 5-7	10	10	згідно розкладу
Тема 3. Особливості ландшафтної структури гірських територій Структурно-функціональна організація міських ландшафтних комплексів (систем)	Лекція/практ	1-3, 5-7	10	10	згідно розкладу
Тема 4. Класифікація ландшафтів.	Лекція/практ	1-3, 5-7	10	10	згідно розкладу
Підсумковий контроль (екзамен)				50	
7. Система оцінювання курсу					

Загальна система оцінювання курсу	Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова письмова робота виконується у формі тестових завдань з вибором правильної відповіді.
Практичні заняття	<p>Практичні заняття вимагають від студентів роботи із навчальним матеріалом у вигляді текстів, інформаційних баз даних, атласів. Студенти на аудиторному занятті та вдома працюють з контурною картою, наносячи на неї біогеографічну інформацію. Дають характеристику екологічних особливостей і родинних зв'язків різних видів і груп з урахуванням фізико-географічних умов, виявляють закономірності географічного розподілу організмів та угруповань, розкривають їх причини. Подають виклад фактів і закономірностей потрібних для розв'язання проблем охорони та раціонального використання ресурсів біосфери.</p> <p>При оцінюванні відповідей враховується також рівень теоретичної підготовки, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, володіння понятійним апаратом, знання фактичного матеріалу, орієнтування по карті, вміння складати графічні зображення (таблиці, діаграми, картосхеми). У разі пропуску заняття готують самостійно практичну роботу і проходять тестування на задану тему.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище. Студент не допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він набрав менше 25 балів. У цьому випадку студенту у відомості робиться запис «не допущений» і виставляється набрана кількість балів. Допускається, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з відповідною

	кафедрою, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі. Напередодні екзамену викладач подає доповідну декану про недопуск студентів академічної групи (груп). Відмітка про недопуск у відомості робиться при наявності розпорядження декана.
--	--

8. Політика курсу

1. Дотримуватись правил внутрішнього розпорядку.
2. Не відволікатись на сторонні розмови, не вживати їжу та вимкнути звук мобільного телефону.
3. Приймати активну участь в навчальному процесі.
4. Якісно та своєчасно готуватись до семінарських та практичних занять, опрацьовувати запропоновану базову та допоміжну літературу.
5. Не пропускати практичні заняття, а у випадку пропуску заняття надати документ, що пояснює причину пропуску та відпрацювати пропущене заняття, виконавши відповідну практичну роботу згідно методичних рекомендацій.
6. В разі невиконання завдання, передбачені бали не сумуються до підсумкової оцінки.
7. Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю.
8. Вважається шахрайством копіювання іншого тесту, підглядання в роботу іншого студента, списування, використання підручника, зошита чи мобільного телефону під час написання модульної, підсумкової роботи чи захисту лабораторної роботи, використання шпаргалок, дозволяти іншим копіювати вашу роботу.
9. У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При

цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

[https://pnu.edu.ua/wp-](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf)

[content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf)

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)»

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliia-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

10. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Базова

1. Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія : підручник / В. М. Гуцуляк, Н.В. Максименко, Т.В. Дудар. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2017. – 248 с.
2. Гуцуляк В. М. , Максименко Н.В., Дудар Т.В. Ландшафтна екологія.– Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2017. – 248 с.
3. Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство: Теорія і практика : навч. посібник. / В. М. Гуцуляк. – Чернівці : Книги – XXI, 2008. – 168 с.
4. Исаченко А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование / А. Г. Исаченко. – М. : Высш. шк., 1991. – 366 с.
5. Міхелі С.В. Українське ландшафтознавство: вигоки, становлення, сучасний стан: монографія / С.В. Міхелі. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014.-416 с.
6. Мильков Ф. Н. Антропогенное ландшафтоведение, предмет изучения и современное состояние / Ф. Н. Мильков // Вопросы географии, 1977. – Вып. 106. – С. 11-27.
7. Петлін В. М. Прикладне ландшафтознавство / В. М. Петлін. – К. : ІСДО, 1993. – 92 с.

Допоміжна

1. Аненская Г. Н. Морфологическая структура географического ландшафта / Г. Н. Аненская, А. А. Видана, В. К. Жучкова. – М., 1962. – 55 с.
2. Арманд Д. Л. Наука о ландшафте / Д. Л. Арманд. – М. : Мысль, 1975. – 288 с.
3. Беручишвили Н. Л. Четыре измерения ландшафта / Н. Л. Беручишвили. – М. : Мысль, 1986. – 183 с.
4. Геренчук К. И. О морфологической структуре горных ландшафтов (на примере

- Украинских Карпат).. И. Геренчук, Г. П. Миллер, С. В. Трохимчук. // Вопросы ландшафтоведения / К – Алма-Ата, 1963. – С. 370-376.
5. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України : монографія / Г. І. Денисик. – Вінниця : Арбат, 1998. – 292 с.
  6. Дьяконов К. Н. Функционально-динамическое направление в экспериментальных ландшафтных исследованиях / К. Н. Дьяконов // Изв. РАН. Сер. географическая. – 1997. – № 2. – С. 62-76.
  7. Маринич О.М. Удосконалена схема фізико-географічного районування України / О.М. Маринич, Г.О. Пархоменко, О.М. Петренко, П.Г. Шищенко // Український географічний журнал, 2003, № 1. – С. 16-21.
  8. Мельник А. В. Ландшафтний моніторинг / А. В. Мельник, Г. П. Миллер. – К. : 1993. – 148 с.
  9. Миллер Г. П. Ландшафтные исследования горных и предгорных территорий / Г. П. Миллер. – Львов : Изд-во Львов. ун-та, 1974. – 202 с.
  10. Охрана ландшафтов : толковый словарь / под ред. В. С. Преображенского. – М. : Прогресс, 1982. – 272 с.
  11. Пащенко В. М. Методологія постнекласичного ландшафтознавства / В. М. Пащенко. – К., 1999. – 284 с.
  12. Солнцев Н. А. Основные проблемы советского ландшафтоведения и его практическое значение для народного хозяйства: доклад по опубликованным работам, представленным на соискание ученой степени доктора географических наук. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1964. – 24 с.
  13. Сочава В. Б. Введение в учение о геосистемах / В. Б. Сочава. – Новосибирск : Наука, 1978. – 320 с.
  14. Тютюнник Ю. Г. Идентификация, структура и классификация ландшафтов урбанизированных территорий / Ю. Г. Тютюнник // География и природные ресурсы, 1991. – № 3. – С. 22-28.
  15. Україна. Ландшафти: стінна карта масштабу 1:100 000 для середньої загальноосвітньої школи / О. М. Маринич, С. В. Міхелі, В. М. Пащенко, О. М. Петренко. – К. : НВП «Картографія», 1997.
  16. Федотов В. И. Техногенные ландшафты: теория, региональные структуры, практика / В. И. Федотов : Изд-во Воронеж. ун-та, 1985. – 192 с.
  17. Шищенко П. Г. Принципы и методы ландшафтного анализа в региональном проектировании / П. Г. Шищенко. – К. : Фитосоциумцентр, 1999. – 284 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://geoinfo.if.ua>.
2. <http://geo.pnpu.edu.ua/>

Викладач _____

Атаманюк Я.Д.